

ዳኞች፦ ዓብዱልቃድር መሐመድ
መስፍን ዕቁበዮናስ
ታፈሰ ይርጋ
መድኅን ኪሮስ
ሁልጣን አባተማም

አመልካች፦ የኢትዮጵያ መንገዶች ባለሥልጣን - አልቀረቡም።

መልስ ሰጪ፦ ወ/ሮ አበበች ስዩም - ቀረቡ።

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ የቀረበው ጉዳይ የንብረት ጉዳት ካሳን የተመለከተ ሲሆን ክርክሩ የተጀመረው የአሁን መ/ሰጭ በባሌ ከተማ የሚገኘው ቤቱ ከሮቤ ወደ ሴሩ የሚሠራው መንገድ ስለወጣበት እንዲፈርስና ግምቱ ብር 17,912 /አስራ ሰባት ሺህ ዘጠኝ መቶ አስራ ሁለት ብር/ እንዲከፈለኝ ከተወሰነ በኋላ የአሁን አመልካች ነገ ዛሬ እያለ ስላልከፈለ የቤቱ ግምትና የጠበቃ አበል ከነወጪና ኪሣራው ይክፈለኝ በማለት በአርሲ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ባቀረቡት ክስ ነው። የአሁን አመልካች በሰጠው መልስ በመንገዱ ግንባታ ምክንያት መ/ሰጭ ቦታውን እንዲለቁ ግምት የተሠራላቸው ቢሆንም ባለንብረቷ በወቅቱ ከኢት/ንግድ ባንክ ጋራ ክርክር ስለነበራቸው ቤቱን ማንሳት ያልተቻለ ሲሆን ሌላ አማራጭ በመጠቀም ቤቱ ሳይነካ መንገዱ ተሰርቶ ተጠናቆ ርክክብ ተደርጓል፤ ስለሆነም ቤቱ በመንገድ ግንባታ ምክንያት ሳይነሳ አንድ ጊዜ ግምቱ ስለተሠራ ብቻ ይከፈለኝ በማለት መልስ ሰጪ ያቀረቡት ጥያቄ ተቀባይነት የለውም በማለት ተከራክሯል። ፍ/ቤቱ የግራ ቀኙን ክርክር ካዳመጠ በኋላ የባሌ ከተማ አስተዳደር ቀበሌ 01 ጽ/ቤት የክርክሩ መንስኤ የሆነው ቤት በመንገዱ ግንባታ ምክንያት መነሳት አለመነሳቱን ለፍ/ቤቱ እንዲገልጽ ያዘዘ ሲሆን የቀበሌው ጽ/ቤት አከራካሪው ቤት በመንገድ ስፋት ምክንያት የተነካ

ስለሆነ በወቅቱ ግምት የተሠራለት ቢሆንም እስካሁን ድረስ አልተነሳም፤ ነገር ግን ቤቱ በፍላጎት ቦይ ውስጥ የሚውል ስለሆነ መፍረሱ አይቀርም የሚል ምላሽ ሰጥቷል። ፍ/ቤቱ በመቀጠል አመልካች ባለንብረቷ የተበደሩትን ገንዘብ ከፍለው ያጠናቀቁና ባንኩ የሚፈልግባቸው ዕዳ የሌለ መሆኑን ባንኩ ለባሌ ዞን አስተዳደር ጽ/ቤት በፃፈው ደብዳቤ መ/ሰጭ በወቅቱ ከዕዳ ነፃ መሆናቸውና ከባንክ ጋር ክርክር ያልነበራቸው መሆኑ ታውቋል። በሌላ በኩል ደግሞ ቤቱ እስካሁን ያልፈረሰ ቢሆንም ወደፊት መፍረሱ እንደማይቀር ስለተረጋገጠ ቤቱ አልተነካም የሚለው የአመልካች ክርክር ተቀባይነት የለውም፤ ስለዚህ አመልካች የንብረቱን ግምት፣ የጠበቃ አበል እንዲሁም ወጪና ኪሣራ ለመ/ሰጪ ይክፈል ሲል ወስኗል። አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝን ለአሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ቢያቀርብም ፍ/ቤቱ ይግባኝን ሳይቀበለው ቀርቷል።

የሰበር አቤቱታው የቀረበውም ይህንን ውሳኔ ለማስለወጥ ነው። አቤቱታው በአጭሩ መ/ሰጭ ቤቱ ለወደፊት በጎርፍ ይጎዳል የሚል ክርክር ባላቀረቡበትና ጉዳቱ የቤቱን መነሳት የሚያስከትል መሆኑ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ እንዲሁም በመንገድ ዳር የማያልፍ ውሃ /ጎርፍ/ ንብረት ሳይነካ በቅያሱ ሊስተናገድ እንደሚችል ግምት ሳይወሰድ ላልተነሳና እንዲነሳ ላልተፈለገ ቤት ግምት ይከፈል ተብሎ በሥር ፍ/ቤት መወሰኑ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ነው የሚል ነው። ይህ ችሎት የሥር ፍ/ቤቶችን ውሳኔዎች አግባብ ካለው ሕግ ጋር አገናዝቦ በመመርመር የመ/ሰጭ ቤት አልፈረሰም እየተባለ አመልካች የንብረት ካሳ ይክፈል ተብሎ የተወሰነው በአግባቡ መሆን አለመሆኑ ተጣርቶ መወሰን ያለበት ነጥብ ሆኖ ስላገኘው ጉዳዩ ለሰበር እንዲቀርብ አድርጓል።

መዝገቡን እንደመረመርነው መ/ሰጭ የቤቱ ግምት ተከፍሎኝ ቤቱ እንዲነሳ ከተወሰነ በኋላ አመልካች ግምቱን አልከፈለኝም የሚል ክስ በሥር አቅርበው አመልካች ደግሞ የመ/ሰጭ ቤት ሳይነካ መንገዱ ተሠርቷል፤ ርክክቡም ተደርጓል የሚል መልስ ሰጥቶ፤ ፍ/ቤቱ የቤቱን መነሳትና አለመነሳት ሲያጣራ ቤቱ አለመነሳቱን ወደፊት ግን በቦይ ምክንያት መነሳቱ እንደማይቀር

ከከተማው አስተዳደር በተገለጸበት መሠረት ቤቱ አልተነሳም የሚለውን የአመልካችን መከራከሪያ ውድቅ በማድረግ ግምቱ እንዲከፈል መወሰኑንና ይኸው ውሳኔ በክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት መጽናቱን ተገንዝበናል።

በዚህ ጉዳይ መ/ሰጭ ካሳ እንዲከፈላቸውና ቤቱ እንዲነሳ ተወስኖ እንደነበር ከመግለጽ በስተቀር በመንገዱ ግንባታ ምክንያት ቤታቸው የተነሳ /የፈረሰ/ መሆኑን አላስረዱም። ከዚህም በላይ የከተማው አስተዳደር ቀበሌ 01 ጽ/ቤት ቤቱ ያልፈረሰ መሆኑን አረጋግጧል። ቤቱ እንዲነሳ ተወስኖ በነበረው መሠረት መነሳቱ ካልተረጋገጠ ደግሞ በመንገድ ግንባታ ምክንያት በመ/ሰጭ ላይ ጉዳት ደርሷል ማለት አይቻልም። የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2091 የጉዳት ካሳ የመክፈል ኃላፊነት ያለበት ሰው የሚከፍለው ካሳ መጠን ኃላፊነቱን ያመጣው ጉዳይ በተበዳዩ ላይ ካደረሰው ጉዳት ጋር እኩልና ተመዘዛኝ መሆን እንዳለበት ይደነግጋል። በዚህ መሠረት በሕጉ ከተደነገገው የጉዳትና የካሳ ተመዘዛኝነት አንፃር በመ/ሰጭ ላይ የደረሰ ጉዳት መኖሩ ስላልተረጋገጠ ለመ/ሰጭ ሊከፈል የሚገባ ካሳ አይኖርም።

ከዚህም ባሻገር የመሬት ይዞታ ለሕዝብ ጥቅም የሚለቀቅበትንና ለንብረት ካሳ የሚከፈልበትን ሁኔታ ለመወሰን በወጣው አዋጅ ቁ. 455/97 አንቀጽ 7/1/ መሠረት ካሳ የሚከፈለው የመሬት ይዞታውን እንዲለቅ ለተደረገ ባለይዞታ ነው። መ/ሰጭ ግን ይዞታቸውን እንዲለቁ ታስቦ ካሳ ሊከፈላቸው የቤቱ ግምት እንደተሠራ ከመግለጽ በስተቀር ይዞታቸውን መልቀቃቸውን በማስመልከት አልተከራከሩም። ማስረጃም አላቀረቡም። ስለሆነም መ/ሰጭ ይዞታቸውን እንዲለቁ ሳይደረጉ ይዞታውን እንዲለቅ ለተደረገ ባለይዞታ ሊከፈል የሚገባው ካሳ እንዲከፈላቸው ያቀረቡት ጥያቄ ተቀባይነት ያለው አይደለም። በመሆኑም የደረሰ ጉዳት መኖሩ ሳይረጋገጥ አመልካች ለመ/ሰጭ ግምት ይክፈል ተብሎ በስር ፍ/ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ ተገኝቷል።

ው ሣ ኔ

1. የአሮሚያ ክልል አርሲ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመዝገብ ቁ. 08763 የካቲት 8 ቀን 1999 ዓ.ም. የሰጠው ውሳኔ እና የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት በመዝገብ ቁ. 51879 ጥቅምት 7 ቀን 2000 ዓ.ም. የሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸረዋል። ይፃፍ።
2. መ/ሰጭ ላይ የደረሰባቸው ጉዳት ስለሌለ በስር ፍ/ቤት አመልካች ለመ/ሰጭ ይክፈል ተብሎ የተወሰነው የቤቱ ግምት ለመ/ሰጭ ሊከፈል አይገባም ተብሎ ተወስኗል።
3. ግራ ቀኙ ወጪና ኪሣራቸውን ይቻቻሉ።
4. መዝገቡ ተዘግቷል። ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ